

Cartes de la memòria

Com més temps passa, més fa la impressió que l'obra de Joan Sales, absolutament cabdal en la literatura catalana del segle XX, està perseguida pel fat de la seva evolució constant, per prosseguir incessantment el seu camí envers la seva configuració final, definitiva.

Si deixem de banda l'edició del 1956, esportada per les raons que tots coneixem, *Incerta glòria* durant molts i molts anys incloïa una tercera part anomenada *El vent de la nit*, fins que, amb bon criteri, l'any del centenari, esdevingué una novel·la a part. El seu magnífic poemari *Viatge d'un moribund*, formava part, igualment, per iniciativa del mateix autor, de la versió fins ara canònica de les *Cartes a Màrius Torres*, fins que assoliren la individualitat que es mereixien –brillant amb llum pròpia i ocupant el lloc que, malgrat l'orbesa d'alguns cercles acadèmics, li correspon dins la millor poesia catalana.

Per això, quan ara ens arriba la nova edició de les seves cartes a Màrius Torres i veiem que ha estat augmentada amb “cartes inèdites a Mercè Figueres” –la corresponsal inicial, i la baula fonamental que uní aquestes dues grans figures de les nostres lletres–, no ens agafa gens desprevinguts. Primordialment perquè, com molt bé apunta Montserrat Casal en la seva introducció de l'apèndix, l'escriptor barceloní era un “editor intervencionista i creu que a cada nova lectura un manuscrit és susceptible de millorar, de reduir-se o d'ampliar-se”.

(Re)creació literària

I, per més que d'entrada ens pugui sorprendre, si volem assaborir aquestes seves *cartes* al poeta en tota la seva plenitud, complexitat i riquesa, farem bé de considerar-les més una obra de (re)creació literària (epistolar, si preferim dir-ne així) que no pas una simple transcripció dels originals enviats durant la Guerra Civil i primers anys de la postguerra. Per unes raons o altres, i la curadora n'apunta algunes de ben escaients, Sales preferí reelaborar-les (en alguns casos, generosament), abans de presentar-les al públic. I no pas, ja per motius de censura, sinó, si molt no m'erro, per oferir una imatge pròpia més d'acord amb la seva voluntat de pervivència, per corregir i, per damunt de tot, moderar, el jove i impulsiu emissor primigeni.

Si tots aquells que coneixem els seus hàbits com a editor –confirmats amb llum i taquígrafs per l'assaig de Marta Pasqual *Joan Sales, la ploma contra el silenci*– podíem tenir les nostres sospites, i fins i tot algun indici, sobre la possibilitat que les hagués modificades, la lectura dels originals recuperats converteix la

Joan Sales i Màrius Torres, a sota, van mantenir una rica relació epistolar / ARXIU

hipòtesi en certa. Per més que en la seva introducció a l'edició del 1976 Sales assegurés que el que havia fet era suprimir-hi “el que no tindria interès, sobretot aquella mena de coses, sempre les mateixes o molt semblants, que solen trobar-se al començ o al final”, el que féu és readaptar-les, transformar-les en

una mena de diari personal redactat sota forma epistolar.

Tenint això ben present, tots aquells lectors que hagin fruit amb *Incerta glòria* –així com els que fins ara no hagin tingut el bon senderi d'empendre-la– faran bé de capbussar-se de ple en aquestes *cartes*, que retraten amb tanta força i veracitat (per més que sigui més literària que no pas literal) no tan sols un dels períodes més transcendents (i malaurats) de la nostra història present, sinó el fortuït i mai prou ponderat encontre entre dues de les grans plomes de les nostres lletres.

Perquè, tot llegint-les, ultra la satisfacció artística que produeixen per elles soles, hom no pot sinó prendre consciència de la importància fonamental del component de l'atzar, en les nostres vides i, en conseqüència, demanar-se: haurien arribat mai a les nostres mans les imprescindibles poesies de Màrius Torres, i menys en la seva configuració definitiva, acabada, si Mercè Figueres no hagués parlat a Sales d'un “amic poeta” que creia que li convenia conèixer? *

L'apunt

Segons el *DIEC2*, *carta* és: “Comunicació escrita adreçada a una persona absent. Escriure, dictar, trametre, una carta. Rebre, llegir, una carta. Datar, cloure, segellar, descloure, una carta. Li ho enviaré a dir per carta. Enviar una carta per correu. Franquejar una carta. Tirar una carta al correu. Carta de felicitació, de recomanació, de condol. Carta circular. I un *epistolari* és: “Recull de cartes escrites per una persona o a una persona”

CARTES A MÀRIUS TORRES
Joan Sales

Editorial: Club Editor
Barcelona, 2014
Pàgines: 704
Preu: 25 euros